

מדינת ישראל

משרד המשפטים

מחלקת ייעוץ וחקיקה (ייעוץ)

ירושלים: כ"ג אייר תשע"ו

31 מאי 2016

תיקנו: 803-04-2014-001677

סימוכין: 803-99-2016-052972

לכבוד
עו"ד שרונה אליהו חי

שלום רב,

הנדון: פניית הנוספת בעניין הגבלות תנועה של רכבים פלסטינים בכביש 443
סמך: פנייתכם מיום 28.9.2014; מענה לפנייתכם מיום 24.6.2015; פנייתכם מיום 5.7.2015.

הפנייה בנושא שבנדון

1. בפנייתכם שבסימוכין מיום 28.9.2014, הועלו טענות בדבר הגבלות חדשות המוטלות על תנועת רכבים פלסטינים בכביש 443.
2. כך, בין היתר, נטען כי שתיים מנקודות הירידה מכביש 443 (חירבת אלמסבאח וא-טירה) נסגרו, וכי שתי הנקודות הנוספות, המשמשות לעלייה וירידה (מחסום בית סירא ומחסום בית עיר א- תחתא) סגורות בפועל החל משעות הלילה המוקדמות ועד לפנות בוקר, כך שפתיחתן כרוכה בהגעתו של רכב צבאי למקום, והדבר יוצר לא אחת עיכובים רבים. לפיכך, נטען כי בפועל פעילות רק שתי נקודות ירידה מתוך הארבע וכן כי שתי נקודות עליית הרכבים לכביש פתוחות רק חלק משעות היממה.
3. כמו כן, הועלו טענות בנוגע להגבלה שהוטלה החל משנת 2000, לפיה מעבר ביתוניא ישמש רק למעבר סחורות ולא למעבר אנשים ורכבים פרטיים. נטען, כי סגירת מעבר זה לתנועת רכבים שוללת למעשה מתושבי האזור את השימוש העיקרי בכביש 443, ולמעשה הופכת אותו לכמעט חסר ערך עבורם. בהקשר זה מתוארים בפנייה מצבם הקשה של כבישי "מרקם החיים" ונטען כי השימוש בהם מייקר ומאריך את הנסיעה, מקשה עליה ואף מגביר את הסכנה הכרוכה בנסיעה.
4. עוד נטען כי לאורך השנים מאז פתיחתו של כביש 443 נפגע וצומצם חופש התנועה של רכבים פלסטינים. וכי כיום, כתוצאה מהפעילות החלקית והבלתי סדירה של המעברים, אף השימוש המותר אינו מתאפשר הלכה למעשה. בהמשך לכך נטען בפנייה כי מצאות זו אינה נותנת ביטוי ממשי לרוח הדברים בפסיקתנו של בית המשפט העליון בעניין זה.
5. בנוסף, הועלו טענות בדבר אורך זמן הבידוק במעברים וטענות בדבר בידוק גופני של נשים, נערות וילדות על ידי חיילים.

המענה מיום 24.6.2015

6. במענה לפנייתכם השבנו כי בהתאם לפסק הדין בבג"ץ 2150/07 אבו צפייה, ראש מועצת הכפר בית סירא נ' שר הביטחון (29.12.2009), יש לאפשר תנועת רכבים פלסטיניים בכביש, אך המפקד הצבאי רשאי לנקוט בצעדים הנדרשים לשמירה על הסדר והביטחון הציבורי בהתאם לאמות המידה שנקבעו בפסק הדין.
7. לצד האמור, עדכנו כי בהתאם למידע שהועבר מהגורמים הרלוונטיים, בנוגע לתקופה האמורה, אכן, חלו עיכובים בשתי נקודות הירידה מהכביש (חירבת אלמסבאח וא-טירה) שנבעו מתקלות טכניות שתוקנו. עוד עדכנו כי תקינות המערכת הטכנולוגית המאפשרת את זיהויו של הרכב לצורך ירידתו מהכביש, נבדקת באופן שוטף לצורך מניעת ואיתור תקלות.
8. באשר לנקודות הירידה והעליה לכביש (מחסום בית סירא ומחסום בית עיור א-תחתא), עדכנו כי נקודות אלו מאוישות בכוחות צבא מהשעה 5:00 בבוקר ועד לשעה 22:00 בלילה, ואילו מהשעה 22:00 בלילה ועד השעה 5:00 בבוקר המחסום מופעל באמצעות מערכת אוטומטית המזניקה את הכוח המצוי במוצב סמוך מיד עם הגעת רכב למקום. הסדר זה נקבע, בהתאם לניתוח תנועת הרכבים בכביש, שהעלה כי בשעות אלו תנועת הרכבים דלילה, וכן נוכח האיומים הביטחוניים על הכוחות המוצבים במקום בשעות הלילה. כמו כן, עדכנו כי בעקבות הפניה מסרו גורמי הצבא שתערך בחינה נוספת של הצורך והאפשרות לצמצם את זמן הגעת הכוחות לפתיחת המעברים בשעות הלילה.
9. לעניין מעבר ביתוניא, המשמש כמעבר סחורות בלבד, מסרנו כי לעמדת גורמי הצבא מאחר שהמעבר הפך לנקודת חיכוך מרכזית המלווה בהפרות סדר המוניות ואירועי ירי, לא ניתן לפתוח את המעבר להולכי רגל וכלי רכב פרטיים.
10. באשר לטענה בדבר בדיקתן במעברים של נשים, נערות, וילדות בידי חיילים, ולבקשה כי תוצבנה במעברים כדרך קבע חיילות, עדכנו כי בהתאם למידע שנמסר מגורמי הצבא, נשים העושות שימוש בנקודות העלייה כלל אינן נבדקות, אלא במצב בו מתעורר השד קונקרטי כלפי אחת מחעוברות, ועל כן אין לעמדת גורמי הצבא צורך בהצבת חיילות דרך קבע במעברים.

המשך המעקב בעקבות המענה מיום 24.6.2015

11. נוכח חשיבות הדברים, ביקשנו מהגורמים המקצועיים שיערכו מעקב ובדיקה נוספת בכל הנוגע לפעילותן ותקינותן של נקודות הירידה מן הכביש; היקף התנועה בשעות הלילה המאוחרות בנקודות העלייה ומשך ההמתנה במעבר עד להגעת הכוח למקום; הצורך הביטחוני בהותרת מעבר ביתוניא למעבר סחורות בלבד; והצורך בהצבת חיילות במעבר על מנת לוודא כי לא נערך בפועל, כדבר שבשגרה, חיפוש על גופן של נשים בידי חיילים.

הפנייה הנוספת מיום 5.7.2015

12. בפנייה נוספת מטעמכם מיום 5.7.2015, הועלו טענות באשר לפער בין ממצאים שעלו בבדיקתכם בדבר הגבלות תנועה המוטלות על רכבים פלסטיניים בכביש 443, לנתונים עמוד 2 מתוך 4

שנמסרו במענה הנ"ל מטעמנו. כך, נטען כי הגם שבתקופה האחרונה חל שיפור מסוים במצב התנועה בכביש, זה אינו מספק, ועל כן ביקשתם שיינתן הסבר מפורט באשר למידע שעמד בבסיס המענה.

13. בתוך כך התבקש על ידכם ניתוח תנועות מפורט בנקודות העלייה והירידה מהכביש; מידע אודות מספר החיילים המוצבים בכל מחסום ומשך הבידוק הממוצע על פי פילוח שעות; מידע אודות התקלות הטכניות במערכת הזיהוי בנקודות הירידה, מידע בדבר המועד בו התגלתה כל תקלה ומשך הזמן שעבר עד לתיקונה; וכן פירוט של אירועי ירי או הפרות סדר שהתרחשו מאז סגירתו של מעבר ביתוניא. כמו כן, התבקש פירוט של מספר הנשים שעברו בידוק גופני במעברים, הסיבה בגינה נערך הבידוק וכמות הנשים ששוחררו לאחר הבידוק או שהטיפול בהן המשיך.
14. בהתאם לאמור במענה הביניים ולבקשתנו, ערכו הגורמים המקצועיים בדיקה נוספת של הטענות בדבר הרעה באפשרות השימוש של רכבים פלסטיניים בכביש. לאחריה נמסר לנו מפורשות מגורמי הצבא כי לא חל בשנים האחרונות שינוי לרעה באפשרותם של הפלסטיניים לעשות שימוש בכביש 443.
15. עוד נמסר לנו כי ההחלטה בנוגע לזמנים בהם נקודות המעבר לא יאוישו בכוחות צבא, אלא שהזנקת הכוחות תעשה עם הגעת רכב למקום, התקבלה בהתאם לניתוח תנועות משוער ולבדיקה מדגמית של הכוחות הפועלים בגזרה. בדיקה זו העלתה כי תנועת הרכבים בשעות אלו דלילה (היינו, מספר כלי רכב בודדים מידי שעה), וכן נוכח הסיכונים הביטחוניים הממשיים לכוחות המוצבים באזור בשעות הלילה. בתקופת המעקב לבקשתנו, בדיקות אלו והמסקנות שבצידן שבו ונבחנו ותוקפו על ידי גורמי הצבא.
16. בכל הנוגע לתקלות טכניות במערכת הזיהוי הטכנולוגית בנקודות הירידה, נמסר לנו כי מדובר בתקלות טכניות בודדות, כאשר התקלות מתוקנות על ידי קבלן תיצוני בהתאם לדחיפות התקלה. כך, ככל שמדובר בתקלה בתולה שמונעת את המעבר או פוגעת בביטחון, התקלות מתוקנות תוך שעות ספורות, ואילו כאשר מדובר בתקלות חמורות פחות, התקלות תוקנו תוך ימים בודדים מרגע ההודעה על התקלה.
17. באשר לבידוק נשים במעברים, נמסר לנו, כי נוכח העובדה שמדובר במעברים רכובים, בידוק גופני במעברים נדיר באופן כללי, ובפרט כאשר מדובר בנשים. מכל מקום נמסר, כי במקרים הנדירים בהם נדרש לערוך בידוק על גופה של אישה ואין חיילות במקום באותה עת, יבוצע הבידוק על ידי חיילת שתגיע לשם כך למקום. זאת, למעט מקרים בהם הדבר אינו ניתן נוכח מידת הסכנה הנשקפת מאותה אישה.
18. באשר למשך הבידוק במעברים נמסר, כי הבידוק נערך במהירות המרבית האפשרית, בתחשב בסיכונים הביטחוניים ובהתאם להערכת מצב עיתית. וכי מספר החיילים המוצבים בכל מחסום, נגזר מהחלטת המפקד הצבאי בדבר היקף הכוח הנדרש לביצוע הבידוק ולאבטחתו, ובשים לב לכלל המשימות בגזרה.
19. בעניין זה יש לציין, כי לאחרונה אירעו מספר פעולות חבלניות חמורות בכביש 443, וזאת בין היתר במעברים. מצב זה מטבעו משליך על היקף הבידוק הנדרש.

20. לצד האמור, גורמי הצבא שבו וחזרו על עמדתם כפי שזו פורטה במענה הביניים ביחס למעבר
ביתוניא.

בברכה,

דינור זילבר

משנה ליועץ המשפטי לממשלה (יועץ)

העתק:

פולי מרדכי, מתאם פעולות הממשלה בשטחים

דורון בן ברק, יועמ"ש איו"ש

אסנת מנדל, מנהלת מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה